

Emma van Nimweghen

Emma van Nimweghen

roman

Inigo van Alphen

Naar Multatuli: multatulerunt

Voor Marlou

Schrijver: Inigo van Alphen

Coverontwerp: foto van een schilderij van Frederiek Nelissen: Faust en Gretchen. Uit 'Faust', Goethe's Faust in schilderijen en interviews Frederiek Nelissen, Paul van Panhuys, Wil Uitgeest (Zutphen, 2019).

ISBN: 9789464183481

© Inigo van Alphen,bravenewbooks, 2020

Een hard gelag

Ineens stond hij voor mijn neus, pal in de deuropening van mijn huis. Ik schrok me lam. Voor ik het wist, was hij langs me door de woonkamer binnengelopen en had hij de honden op zijn vertrouwde manier bezwerend mijn werkkamer in gedreven. Zonder iets te zeggen was hij in een fauteuil geploft en terwijl hij zijn adem probeerde te reguleren, barstte hij los: ‘Emma, hoe haal je het in je hoofd om mijn ouders met naam en toenaam te noemen in één van die zogenaamd wetenschappelijke artikelen van jou, om hen zo nadrukkelijk in verband te brengen met nazimisdaden? Een ongelooflijk lage streek van je. En ik ben hier om een schadeloosstelling van je te eisen. Op mailtjes van mijn kant reageer je niet, dus kom ik mijn recht hier halen.’

‘Er valt niks te halen, en je hebt zeker het recht niet om hier zomaar binnen te vallen, zou ik zeggen. En verder, ik heb niets anders gedaan dan wat ik altijd doe als ik een belangrijke ontdekking doe: man en paard noemen. Dat weet je best.’

‘En jouw slachtoffers en hun verwanten moeten dan maar slikken wat er over hen gezegd wordt, zonder tevoren op de hoogte te worden gesteld?’

‘Ik houd me aan de feiten; dat de kranten die vervolgens op allerlei manieren inkleuren, kan ik niet helpen.’

‘Ik zie dat je voor geen millimeter veranderd bent. Nog steeds die zelfingenomen houding, de koude kikker die zich niets aantrekt van wat mij bezighoudt,’ schreeuwde hij nu, terwijl hij opstond en op me afkwam.

Ik keek even om me heen, zoekend naar een manier om me hieruit te redden. Ik zag vanuit een ooghoek dat de deur van mijn werkkamer

gesloten was en mijn twee bodyguards dus niets konden uitrichten. Ik stapte die kant op, maar hij sneed me de pas af.

‘Dat dacht ik niet,’ briepte hij en met één arm maaide hij ter hoogte van mijn gezicht, met de ander volgde een poging om me in mijn zij te raken. Ik deinsde terug, maar doordat hij me toch even in mijn buik raakte, struikelde ik over mijn eigen benen en viel ik languit achterover.

Hij dook op me en wilde me overheersen door mijn armen te grijpen. Hij ademde zwaar, bijna amechtig en hij voelde zwaar, veel zwaarder dan hij ooit gevoeld had. Hij had duidelijk aan handelingsnelheid ingeboet. In een paar seconden wist ik me aan zijn greep te ontworstelen door een oude, in de kraakbeweging geleerde judotruc toe te passen. Klaus vloog over mij heen en kwam terecht vlak vóór de bank waarnaast op een laag tafeltje een schemerlamp stond. Hij keek om zich heen, sloeg de kap van de lamp af en greep die bij de voet. Als had hij een zwaard in de hand kwam hij ermee op mij af en sloeg toe. Ik stak mijn been ter bescherming uit, maar werd er vol door geraakt, achter op mijn kuit. Alsof ik in een loshangend stuk prikkeldraad was gesprongen, sneed de pijn door mijn been. Ik voelde meteen nattigheid, bloed tegen mijn broekspijp. Opnieuw wilde hij uithalen, maar ik was hem te snel af. Ik ontweek de slag en zette meteen de tegenaanval in. Met een zijwaartse stoot met mijn goede been raakte ik hem vol in de nierstreek. Hij schreeuwde nu, van de pijn of om me te intimideren, geen idee. Het kon me niets schelen, ik zette de volgende aanval in. Doordat hij de lamp had laten vallen en met beide handen naar zijn maagstreek greep, kon ik opnieuw een voltreffer noteren: met mijn voet raakte ik hem vol in het gezicht. Met een luide kreet sloeg hij nu achterover. In mijn woede en angst pakte ik bliksemsnel de standaard van de schemerlamp en sloeg blindelings nog eens toe. Roerloos bleef hij liggen...

Even dacht ik dat ik hem zo had toegetakeld dat hij dood was. Terwijl de adrenaline nog door mijn lijf spoot, boog ik me over hem heen en voelde aan zijn pols. Gelukkig, niet dood, maar wel buiten bewustzijn! In een mum van tijd wist ik wat dit voor mij zou betekenen. Ik had me nu het vege lijf gered, maar voor het overige was ik verloren.

Ik had het jaren weten te vermijden en gisteren mijn secretaresse Madeleine nog ontraden, maar nu kon ik niet anders dan de politie bellen. Daarna belde ik de Eerste Hulp van het Radboudziekenhuis. Binnen tien minuten hadden ze mijn huis bij de bossen, aan de rand van de Mookerheide, gevonden. De politie maakte foto's van de nog bewusteloze Klaus, die met spoed in de ambulance werd afgevoerd. De agent van dienst vroeg naar mijn personalia en daarna naar de toedracht. Die kon ik nog vrij gemakkelijk opdissen, maar er viel een hoop uit te leggen op het moment dat hij vroeg of ik de man kende.

‘Ja, zeker, het is een man met wie ik jaren geleden een relatie had.’
‘Zo, en wat mag dan wel de reden zijn van zijn komst, zijn poging om u te bedreigen, aan te vallen, zoals u zegt?’ ‘Ik heb geen idee,’ zei ik afwerend.

De agent keek me aan, noteerde mijn reactie en zei na enig nadenken: ‘Dat is merkwaardig, u zegt dat u uit zelfverdediging handelde, maar er is nu wel iemand ernstig gewond en buiten bewustzijn. Dat is verdacht. Waarom heeft u niet meteen de politie gebeld, zodra u merkte dat er gevaar dreigde?’

Zoals gezegd, hij overviel me en ik had absoluut geen gelegenheid om wie dan ook te waarschuwen.’

‘Ja, dat begreep ik al, en er is geen getuige die dit kan bevestigen, niet?’

‘Nee, klopt.’

‘Tja mevrouw Van Nimweghen, we zullen zijn versie van het verhaal moeten afwachten om te kijken wat er nu waar is en wat niet. Maar het spijt me u te moeten zeggen dat u mee moet naar het bureau.’

Ik was verbaasd, maar ergens ook niet. Eigenlijk was ik opgelucht, blij dat iemand anders de knoop doorhakte, me verlostte uit de ellende die ik vooral mezelf al zo lang aandeed.

‘O, kunt u me ook vertellen waarom?’

‘Het feit dat u iemand zwaar verwond heeft, met of zonder opzet, en er nog geen duidelijke bewijzen zijn dat u onschuldig bent, betekent dat u voor verhoor mee moet naar ons bureau en alles wat u nu nog zegt, kan...’

De rest hoorde ik nauwelijks nog. Ik mocht wat spullen meenemen, Tristan en Isolde hun laatste voeding geven.

Gelaten gaf ik ze wat ze normaal gesproken pas de volgende ochtend weer zouden krijgen, aaide hen over hun bol en vertrok met mijn tas. De werkster zou zich de volgende dag wel over hen ontfermen. Computer, boeken, eten of drinken? Nee, ik mocht niets meenemen dan het hoognodige voor de nacht en een setje kleren, voor het geval ik niet meteen terug naar huis mocht.

En nu zit ik hier in een politieauto op weg naar het bureau. Ik had mijn intuïtie moeten volgen en niet die verdomde ratio van me. Goddomme, wat doet mijn kuit pijn.

De agenten zwijgen, kijken af en toe licht wantrouwig naar me alsof ik nog kan ontsnappen of nogmaals zal uithalen, naar één van hen. Er sijpelt wat bloed langs het provisorisch ingepakte been. Ik buk me om het weg te vegen. Meteen richt de bijrijder zich tot me:

‘Graag overeind blijven, mevrouw.’

‘Ik heb last van mijn verwonding, kerel,’ laat me met rust, ja!’
‘Toontje lager, alstublieft,’ reageert nu de chauffeur, terwijl hij me in de achteruitkijkspiegel monstert.

Ik doe er verder het zwijgen toe, bedenkend dat het me zo meteen op het bureau niet verder zal helpen als de adrenaline door mijn bloed blijft razen.

Verdomme, had ik maar beter nagedacht! Gisterenochtend had ik een verwarde Madeleine, mijn secretaresse, aan mijn bureau gehad: ze had een vreemd mailtje gekregen, een verkapte dreiging aan mijn adres, zo zei ze. Ik had gedaan alsof ik van niets wist, gezegd dat het een misverstand moest zijn. Toen ze de naam van de afzender had genoemd, was er een siddering door me heengegaan. Klaus? Hoe bestaat het! Op haar vraag of we de politie moesten inschakelen, antwoordde ik zo beheerst mogelijk dat dat volslagen misplaatst was, dat het loos alarm was. Natuurlijk had ik meer dan een vermoeden gehad van wat Klaus tot het sturen van onaardige mailtjes had gebracht, maar ik wilde er niets van weten. Ik wilde de feeststemming niet bederven, ook niet voor mezelf.

Het jubileum

‘Negentig jaar Radboud Universiteit Nijmegen’ schalde de stem van de rector vanaf het scherm, ‘dat feit vieren we al een paar dagen, maar vanavond beleven we daarvan het slotstuk, gevuld met een scala aan optredens en presentaties waarin het rijke verleden van onze instelling op unieke wijze verbeeld zal worden.’

Eén en al geschiedenis, mij op het lijf geschreven had ik nog gedacht. De gevelverlichting van de Waag, de middeleeuwse pandjes en zelfs die tegen de spits van de Sint-Stevenskerk, vanuit mijn positie net zichtbaar, gloeide op. Het belooft een mooie avond te worden. De Nederlandse taal klonk weer op, zij het rafelig en gedateerd. In zwart-wit zag ik keurige professoren in toga de oude aula aan het Keizer Karelplein betreden, breeduit lachend, onder aanvoering van de pedel met staf: ze beleefden hun entree op de dies, de opening van het academische jaar. Alsof alleen de omgeving veranderd was, dacht ik. We doen het nog steeds zo, zij het met meer vrouwen dan toen!

Daarna was op het scherm te zien hoe de mannen uit de jaren dertig van de vorige eeuw hun status etaleerden, uit naam van de wetenschap door het gebouw schreden. Ja, ik kon het in historisch perspectief zien. Niets bijzonders, niet verrassend: het was en is immers mijn taak om gebeurtenissen in historisch perspectief te plaatsen.

Maar mijn perspectief op de nog tamelijk recente geschiedenis, dus ook op de mannen die daar ongeveer vijfenzeventig jaar na dato nog zo trots door het beeld liepen, had zich totaal anders ontwikkeld dan dat van collega's, laat staan van collega's van een generatie geleden, zo had ik met enige bitterheid vast moeten stellen. En dat ik daardoor sommige bladzijden van die geschiedenis veel donkerder inkleurde dan andere historici. Om maar te zwijgen van mijn persoonlijke geschiedenis.

Ik wist als geen ander dat de tijden veranderd waren. Een schets van de jaren dertig, veertig en zelfs vijftig had ik als kind natuurlijk van mijn ouders of grootouders meegekregen. Zo wist ik dat moeder opgegroeid was in een groot gezin waarin niet alleen de pater familias keihard had moeten knokken in zijn kledingzaak om het hoofd boven water te houden. En dat ook vader uit een groot gezin kwam wiens vader een ondernemer was geweest, handelaar in landbouw-materialen, die had moeten zwoegen voor betere kansen voor zijn kinderen dan hij zelf had gekregen.

De oorlogsverhalen kreeg ik bij familiebijeenkomsten nog uit de eerste hand, vooral van mijn grootvader van moeders kant, waarvan ik als kind vooral onthouden had dat Hitler een bijna onmenselijk iemand moest zijn geweest, zeker omdat hij mijn lieve, zachtaardige opa zoveel jaren na de oorlog alsnog woedende, nee, haatdragende blikken kon ontlokken. Op de terugweg of die avond thuis vroeg ik soms naar de ervaringen van mijn moeder in die oorlogsjaren. Steevast kwam dan het verhaal van de dag dat de Duitsers ons land binnen waren gevallen. Zij zat als meisje van achttien intern bij nonnen en hoorde, terwijl het avondeten werd opgediend en iedereen muisstil aan tafel zat, hoe een regiment soldaten langs het instituut marcheerde onder het zingen van een Duits marslied, waarvan ik een regel had onthouden: 'Wir sind das neue Gesetz.' De angst op de gezichten van de zusters en leerlingen die tegenover me zaten, zal ik nooit vergeten,' zei ze dan. Toen ik wat ouder werd, kwamen er spaarzaam andere verhalen los, herinnerde ik me. Dat moeder voedselbonnen had gesmokkeld, dat haar grootvader ook Joden onderdak verleend had.

Het tot in den treure opgediste verhaal dat mijn vader onder de Arbeitseinsatz uit had weten te komen, was voor altijd met hem verbonden. Hij was uit de trein ontsnapt nog voor hij het tewerkstellingskamp in Hannover had bereikt, bang dat hij nooit meer terug zou keren. Uiteindelijk had hij bij Berg en Dal via de Duivelsberg de grens naar Nederland weer over weten te steken en was hij bij een tante in Cuijk ondergedoken. Maar meer dan deze 'heldendaad' heb ik, over en van hem nooit gehoord... Vreemd, zoals ook de wat afwezige, starende blik die ik in zijn ogen zag, steeds

wanneer het onderwerp ter sprake kwam en me zelfs nu nog voor de geest kon halen.

Gelukkig had ik noch één der aanwezigen de jaren dertig en veertig zelf beleefd, waren de getoonde beelden daarvan echt historisch. De commentaarstem verried plots een ongekend optimisme bij de beelden uit de jaren vijftig. Je zag de ene na de andere nieuwbouw voor diverse disciplines verrijzen: voor medicijnen, tandheelkunde, psychologie. Maar ook de rechtenfaculteit, de letterenfaculteit, Stella Maris, aan de singels kwamen in rap tempo voorbij in het historisch defilé. Hier was er meteen de herkenning. In een oogwenk waande ik me weer negentien en zag ik me van het station via de Van Schaeck-Mathonsingel langs Stella Maris naar mijn kamer lopen.

‘En daarbij hoort een moment nader belicht te worden: de verhuizing van de faculteit geschiedenis vanuit het Bisschop Hamerhuis naar de Erasmustoren in 1974,’ schalde een stem van de Nijmeegse radio-omroep.

Tjee, wat is dat lang geleden en toch ook weer niet, peinsde ik.

Na de pauze volgde een optreden van de oude straatmuziekband Klatteredatsch, de jongens, die het vuurtje dat in '69 met de bezetting van de aula was aangestoken, lange tijd brandende hadden weten te houden –en dat is absoluut verdienstelijk te noemen.

Er moet meer geweest zijn, maar ik herinner me alleen nog een merkwaardige sketch waarin een demonstratie uit de jaren zestig nagespeeld werd. Studenten met rode vlaggen zongen een strijdlied en vanuit de coulissen stormden plotseling agenten op hen af. Enkele studenten verweerden zich met schoppen, wierpen tomaten en sloegen met hun vlaggen, maar de meesten moesten het onderspit delven en werden afgevoerd. Eén langharige man, nog door een tweetal vaandelzwaaiers afgeschermd, bleef onverstoord zingen. In zijn wit gewaad leek hij de leider te zijn. Rondom lagen enkele gewonden, zowel studenten als agenten. De man in het wit hield stil en hief de armen wanhopig ten hemel als vroeg hij om hulp. Daarop klonk een plechtige, zware stem als van een deus ex machina: ‘In dei nomine feliciter.’

In mijn auto op weg naar huis moest ik terugdenken aan deze sketch, vooral aan de merkwaardige, ouderwetse afsluiting: ‘In dei nomine

feliciter.' Dat deze spreuk uit het logo van de universiteit voorbij zou komen, was niet zo vreemd, maar zo, in de context van de roerige jaren aan de universiteit? Volkomen misplaatst, een belediging voor vele medewerkers zoals ik, vertegenwoordigers van de babyboomgeneratie, die inderdaad in de jaren zestig op de barricades had gestaan, maar nu juist het succes van deze universiteit belichaamde!! Ze hebben geen idee...

Een ander leven

Dit bureau van politie ken ik tot op heden alleen van de buitenkant. Ik kom er elke dag langs op weg naar de Universiteit. De aanblik is dus wel vertrouwd, maar daar houdt het dan ook mee op. Binnen kan ik meteen met de billen bloot. ‘Naam, adres, woonplaats, geboren te...’, zo klinkt het opnieuw, nu uit de mond van de dienstdoende rechercheur.

Deze hotemetoot wil meteen vol gas erin vliegen alsof hij die avond nog niets te doen heeft gehad. ‘Tut, tut, rustig aan alstublieft, ik ben dan wel een verdachte, maar dat wil niet zeggen dat u me meteen naar de strot kunt vliegen,’ zo bijt ik van me af. ‘Als ik dan toch hier moet blijven, kan dit ook wel tot morgen wachten, vindt u niet?’ ‘Ik vertel u toch de procedure: ik wijs u erop dat het verhoor morgenochtend plaatsvindt en dat u eventueel een advocaat krijgt toegewezen, als u er niet zelf één wilt zoeken. U mag daartoe eenmaal bellen.’

De man kijkt me vanuit de hoogte aan, pakt zijn sleutelbos van tafel en loopt zonder iets te zeggen een gangetje in. Of ik maar wil volgen, spreken zijn voeten, in gedecideerde tred.

Nadat hij de deur voor me heeft geopend heeft, me heeft binnengelaten en ten slotte de deur achter me afgesloten, plof ik neer op de brits. Eindelijk, denk ik, eindelijk is het zover. Ik kan me overleveren aan een ander, aan een instantie, een wet. Ik kan de zaken ondergaan. Ik hoef niets meer op te houden, althans, niet die loodzware last die ik in de loop van al die jaren op me heb genomen. Ik begin te trillen, voel me verkrampen en laat vervolgens de spanning uit mijn lijf lopen. Met betraand gezicht sta ik op, poets mijn tanden boven het minispoel-bakje in de hoek van de ruimte, trek mijn pyjama aan en kruip onder de ruwe deken. Ik ben opgelucht, en dat niet alleen door mijn huilbui.

Maar al gauw zie ik Klaus' gezicht in close-up voor me, bezweet, schreeuwend, opnieuw in die poging me te overweldigen. Ditmaal weet hij me wel te overmeesteren en dwingt hij me aan tafel te gaan zitten, boeit me en dreigt me te vermoorden, als ik niet...

Met het zweet op mijn voorhoofd en een snel kloppend hart word ik wakker en bedenk dat het niet waar is. Ik weet ook weer heel snel waar ik me bevind en vraag me af wat hij van me wilde. Het is toch gauw een jaar of vier na onze breuk dat hij bij mijn huis is opgedoken, kennelijk met de bedoeling om meer dan zijn gram te halen. Dit had ik echt niet kunnen bevroeden, in de verste verte niet. Of toch?

Even later slaap ik weer en binnen de kortste keren zit ik in een kroeg te Keulen, de stad die me zo vertrouwd is. Ik zie hem aan de bar staan, als bij onze eerste ontmoeting, met een grote pul bier in zijn hand. Hij lacht een vorstelijke lach en draait zich van zijn buurman weg, en kijkt naar mij. Hij blijft kijken en ik kijk terug, naar een ruige, fascinerende kop, waarin de donkere ogen en de forse neus me meteen aangenaam verrassen. Langzaam loopt hij op mij toe en vraagt of ik op iemand wacht.

'Nee, ik ben hier alleen, ik kom wel vaker alleen in een kroeg,' zeg ik in vloeiend Duits. Ik blijf hem aankijken, terwijl ik een slok neem van mijn Riessling. 'Meestal na het werk,' voeg ik eraan toe, wetend dat hij dan door zal vragen. Het is een grote kerel, zoals vele Duitsers, maar zonder de stereotype buik; rond de vijftig. De donkere pretogen kijken me ietwat ondeugend aan alsof hij meteen stoute plannen met me voorheeft.

'Mag ik u een tweede Riesling aanbieden?' vraagt hij, anders dan ik had gedacht.

'Die sla ik niet af, dank u,' zeg ik een beetje van mijn stuk gebracht. En weer zie ik dat breed lachende gezicht, hoor en zie hem praten, hoor mezelf spreken...

'Wat voor werk doet u, als ik vragen mag?'

'Ik ben hier voor onderzoek.'

'Ik ook,' zegt hij gekscherend. 'Ik onderzoek dagelijks de eigenaardigheden van de mens,' voegt hij er nu iets ernstiger aan toe.'

Meestal word ik er niets wijzer van, soms wel.’ Hij zwijgt even, gaat zitten en neemt een slok bier.’ Wat onderzoekt u zoal?’

‘Ook ik onderzoek de mens, maar dan diens verleden.’

‘Een historica dus, met bijzondere belangstelling voor het Keulse verleden? Met -laat me raden-specialisatie het nationaalsocialistische verleden?’

‘Bijna goed. Ik houd me inderdaad bezig met het naziverleden, van de gehele Bondsrepubliek, niet specifiek van Keulen.’

‘Aha, u bent niet de eerste en zult ook niet de laatste zijn,’ zegt hij ietwat spottend. ‘Ik heb al heel wat mensen de weg gewezen in naziland, mocht u interesse hebben, dan kan ik ook u misschien helpen.’

Ik val niet alleen voor zijn indrukwekkende gestalte, maar ook voor de directheid waarmee hij mij hier van repliek dient. Ik aarzel even, maar bedenk dat een avontuurtje geen kwaad zou kunnen, dat hij me, afgaande op zijn resolute uitspraak, juist tips zou kunnen geven die ik anders mis zou lopen. Wie weet zou hij deuren voor me kunnen openen. Ik ga er eens goed voor zitten en zet meer dan mijn beste beentje voor. En ik drink meer dan goed voor me is.

De ochtend breekt aan, ik word wakker van de kou. Meteen voel ik de pijn in mijn kuit, de kramp in mijn armen en weet ogenblikkelijk weer wat er gebeurd is. Chaos in mijn hoofd, in mijn lijf, in mijn ziel. Ik heb nog maar net één nacht achter de rug en ik voel me al geradbraakt. Ik ben niets meer gewend, dat is duidelijk. Vroeger wist ik wel raad met dit soort situaties, maar voor een zestiger liggen de zaken toch wat anders. De vanzelfsprekendheid van voedsel en drank ontbreekt, evenals een gemakkelijk zittende stoel of bank, om nog maar te zwijgen van de mogelijkheid om op te staan en te gaan waar ik wil. Met die fysieke beperking valt er meteen ook een scherm achter mijn ogen alsof de geest niet meer voor- of achteruit kan. Ik zal geduld moeten opbrengen, me laten leiden door welwillende cipers, leren genoeg te nemen met wat zich aandient in plaats van allerlei rechten en voordelen af te dwingen zoals ik al die jaren gedaan heb. Dat kan ik hooguit nog gedaan krijgen via een advocaat,

een goede, een zeer goede, eentje die ik echt kan vertrouwen, als een vriend. Ai, pijnlijk. Een vriend of vriendin, ze zijn dun gezaaid, althans voor mij. Dat krijg je ervan als je ambitie, status, politieke criteria, succes en meer van die abstracta je leven laat bepalen. Eten, drinken, praten: ik wil iemand zien, een bekende of niet: ik moet mijn gedachten kunnen ventileren, al is het tegenover de eerste de beste agent.

Ik hoor wat geschuifel, een bonk tegen de muur, aha, een buur. Ik sta op en probeer door het patrijspoortje in de deur enig leven te ontdekken. Ik schrik van het hoofd dat wel heel dichtbij komt: een grote, besnorde kerel met oorringetje kijkt me -het lijkt wel smalend aan net voordat hij de deur van mijn cel opent en zonder iets te zeggen mijn ontbijt in de nis naast de deur zet. Ik val aan op het tweetal sneeën met een bleke plak kaas ertussen en drink lauwe thee uit de aluminium mok.

Een kwartiertje later verschijnt diezelfde snor voor de celdeur en een paar seconden later staat hij pal voor me. ‘Meekomen voor verhoor,’ blaft hij.

Het smalle gangetje tussen een zestal cellen, een hoek om en daar opent de agent een deur: de verhoorkamer. Achter de tafel zitten twee mannen, de rechercheur en een notulist.

De rechercheur kijkt me aan en vertelt nogmaals de procedure rondom mijn aanhouding afgelopen nacht om 23.46u: het opnemen van gegevens als personalia, vingerafdrukken en foto's, het gesprek met de rechter-commissaris, mijn recht om een advocaat in te schakelen en zo meer.

Hij kijkt me verbluft aan. ‘U bent toch die historica, Emma van Nimweghen, niet?’

‘Inderdaad.’

Vervolgens leest hij ter verificatie mijn personalia en het procesverbaal voor. Hij formuleert de reden tot aanhouding: ‘U wordt verdacht van poging tot mishandeling, hetgeen strafbaar is volgens.....’ Ik ben met stomheid geslagen. Ik voel hoe mijn hartslag versnelt, het me duizelt, dat ik wil reageren, maar ik denk ook aan mogelijke, ernstigere beschuldigingen die hij niet noemt.

Dan zegt hij: ‘Voorlopig lijkt het op wat wij eenvoudige mishandeling noemen, maar aangezien het slachtoffer in coma is en nog niet kan praten, kan er sprake zijn van zwaar letsel, en dus een ernstigere mishandeling. Een scan moet hierover verder uitsluitel geven.’

De blauwe houdt een slag om de arm, hmm. ‘Merkwaardig dat iemand die mijn huis binnendringt als zodanig gezien wordt en ik, de bewoner, als de agressor.’

‘Tja, zelfs binnen uw eigen huis is geen mishandeling toegestaan, zo zegt de wet en die wordt ook u geacht te kennen en toe te passen.’ Ik kook vanbinnen, maar zwijg verder.

‘Zoals ik net gezegd heb, heeft U het recht om een advocaat te bellen. Ik wil u al een paar vragen stellen, tenzij u erop staat dat uw advocaat erbij is.’

‘Gelet op de idiote beschuldiging zeg ik helemaal niets meer. Ik heb nog geen advocaat, maar ik heb begrepen dat ik die zelf mag regelen.’ Ja, maar als u daar niet in slaagt, kunnen we u een advocaat toevoegen, zoals dat heet. Over twee dagen praten we verder. Intussen blijft u wel in voorarrest, gelet op de volgens het proces-verbaal ‘verdachte omstandigheden waarin het gevecht heeft plaatsgevonden’ en in afwachting van het nadere onderzoek naar de toedracht van het incident, zo heeft de Officier van Justitie beslist.

Binnen een kwartier ben ik weer terug in mijn cel. Het is niet te geloven: ik word vastgehouden, terwijl die gek gewoon huisvredebreuk heeft gepleegd!! Oké, ik heb een dag de tijd om een eerste verweer tegen de beschuldiging te formuleren, maar vooral om te bedaren, om de chaos in mijn lijf en leden te beteugelen, om ervoor te zorgen dat ik een enigszins te volgen verhaal heb voor degene die mij kan verdedigen, die me uit deze benarde omstandigheden kan halen of ten minste de straftijd tot een minimum kan proberen te reduceren. Want dat Klaus ondanks of juist door zijn toestand mij aan alle kanten zwart zal willen maken, het onderste uit een kan van het bitterste bier zal willen halen, moge duidelijk zijn. Helaas kan ik hem de mond niet snoeren, maar hij de mijne evenmin.

Ik denk na, probeer lijn te brengen in wat er gebeurd is, ter voorbereiding van het eerste gesprek met de advocaat die ik via mijn trouwe rechterhand van de universiteit heb kunnen strikken. Na het geheimzinnige mailtje van eergisteren begreep Madeleine nu zonder al te veel uitleg dat ze een advocaat voor me moest regelen, liefst iemand die meer dan eens met uit de bocht gevlogen wetenschappers te maken had gehad. Iemand die zonder veel omhaal van woorden tewerk gaat, meteen ter zake komt. Vrijwel meteen kreeg ik een telefoontje terug. Prima zo, Voermans heet de man. Hij komt straks, tegen vieren.

Na de lunch vraag ik om pen en papier, de klassieke wapens van de wetenschapper.

Waar te beginnen? Bij de inval en het gevecht van gisteren of meteen maar het hele verhaal vertellen? Mijn intrede in het universitaire wereldje, als student, als docent? Of de malafide praktijken die ik heb uitgevoerd? Het gaat tenslotte om de achterliggende feiten, die ook Klaus ten dele kent en zal opdissen. Helemaal waar, maar niet alleen de rechter, ook mijn advocaat zal willen weten wat de beweegredenen zijn, hoe het zo gekomen is. Hopelijk klikt het een beetje...

Ik bedenk wat ik verder zoal tegen hem moet, zal zeggen, wat ik gisteren gedaan heb, maar ik laat mijn gedachten ook gaan over mijn verleden, over hetgeen daarvan absoluut niet of nog niet aan de orde mag komen. Pffft...Verder dan een paar steekwoorden kom ik nog niet. Chantage, minderwaardigheidscomplex Klaus, datavervalsing, onderduikers...Eigenlijk heb ik nauwelijks een idee hoe ik zal reageren op wat er komen gaat, op wat ik kan verwachten. Ik moet het maar zien.

‘Hallo, Jules Voermans, aangenaam’. Een kleine, ronde, doch gespierde zestiger kijkt me vriendelijk aan en reikt me de hand. Een zuidelijke, vertrouwde tongval. Niet verkeerd dus. Ik vertel hem kort wat er gebeurd is. Hij komt meteen ter zake: ‘Heeft u de man binnengelaten of heeft hij zich onrechtmatig toegang tot de woning verschaft?’

‘Ja, nou, ik opende de deur en hij wurmde zich meteen langs me heen. Het is een lange, forse man, een heuse Duitser zou ik zeggen!’

‘Waarom heeft die man - een oude bekende naar ik begrepen heb? -

‘Ja, dat klopt.’

‘u opgezocht.’

‘Dat is een lang verhaal,’ verzucht ik en ik kijk daarbij kennelijk zo verbeten dat Voermans zei: ‘Zeg het maar in enkele trefwoorden.’ Ik denk even na en zeg: ‘Frustratie, geld, chantage, smaad.’ ‘En de directe aanleiding om na jaren een reis vanuit Keulen te maken om hier schadeloosstelling te komen eisen?’

‘Hij ontdekte recent iets heel pijnlijks, iets wat in de Keulse media breed uitgemeten werd en waartoe ik de aanzet heb geleverd.’

‘Voermans schetst me in sneltreinvaart in zijn bewoordingen de procedure, instrueert me voor het verhoor, herhaalt in het kort waarvan de officier van Justitie me verdenkt en wat hij de afgelopen uren van me te weten is gekomen via mijn digitale profielen. Ten slotte vraagt hij wat ik nu, in de weinige minuten die we hebben, absoluut kwijt wil, zodat hij tijdens het verhoor optimaal kan reageren, indien nodig. ‘Na het verhoor spreken we uitgebreid en in alle rust verder,’ rondt hij af.

Ik heb een redelijke mensenkennis, ook al weet ik als geen ander dat ik me vreselijk verkeken heb op Klaus, dat ik voortaan maar niet meer op mijn intuïtie moet afgaan, maar als het om mensen van vrijwel gelijke status en werkkring gaat, herken ik nog steeds de patronen, conventies, persoonlijke trekjes en vertelt de optelsom van waarnemingen me nu dat ik Jules Voermans wel kan, nee, moet vertrouwen. In mijn situatie maar beter ook.

‘Ik word dus beschuldigd van mishandeling, maar ik denk dat het eerder zelfverdediging was, zeker omdat het in mijn eigen huis plaatsvond.’

‘Goed, dat houden we even zo aan. Kun je me kort het verloop schetsen, dat is wel belangrijk. Ik vertel hem hoe ik me tegen zijn overweldiging verdedigde, dat hij me vervolgens met de lampenstandaard te lijf ging en ik ook die aanval af wist te weren.

‘Ik raakte hem met mijn voet in de maagstreek en vervolgens trapte ik hem in zijn gezicht. Toen hij achteroverviel, pakte ik vlug de standaard van de schemerlamp en sloeg hem nogmaals op zijn hoofd, toen was hij definitief uitgeschakeld.’

‘Ja, de foto’s laten een behoorlijk gehavend hoofd zien. Ik snap wel dat de politie spreekt van ‘verdachte omstandigheden’. Ik weet voorlopig genoeg.’ Voermans staat op en zegt: ‘Goed, dat nemen we naderhand in alle rust door.’ Terwijl hij me indringend aankijkt, voegt hij er ter geruststelling aan toe: ‘En wat betreft de beschuldiging, de tenlastelegging; die moeten ze snel hard maken, anders sta je gauw weer buiten.’

Als de politiecommissaris de volgende ochtend probeert te vissen naar de reden van Klaus’ bezoek, antwoord ik dat ik daar slechts naar kon gissen en dat hij dat maar beter aan de heer Löhr zelf kon vragen. Daarmee bluf ik een beetje, wetende dat hij dit toch al zou doen, maar ik heb geen zin en geen belang om meer dan het puntje van mijn tong te laten zien. Volgens de politiecommissaris is uit het onderzoek ter plaatse gebleken dat er sprake is van strafbare feiten, maar nog niet wie schuldig is. Verdachte ben ik wel degelijk. ‘Gelet op de kritieke toestand waarin de heer Löhr verkeert, die u toch mede veroorzaakt hebt, en het nog lopende sporenonderzoek in en rond uw huis,’ zo stelt hij, moet ik in afwachting van nader onderzoek in voorarrest blijven.

Voermans heeft niks hoeven zeggen en na het eerste verhoor neemt hij tevreden met mij plaats in de bezoekersruimte. ‘Nou, mevrouw Van Nimweghen, tot nu toe geen probleem lijkt me, maar vertelt u me nu maar eerst eens wat meer over de achtergrond van de onverwachte visite van Klaus Löhr.’

‘Zeg maar Emma, hoor.’

Oké, prima, ik ben Jules.’

‘Zoals gezegd, was zijn recente ontdekking van nieuws uit de krant reden voor Klaus om verhaal te komen halen. Hij was woest omdat ik zonder zijn medeweten zijn ouders in een artikel in verband heb gebracht met de deportatie van joden uit hun stad Keulen. Dat artikel heb ik enkele jaren geleden geschreven naar aanleiding van een geste van het Keuls stadsbestuur. Ik had gelezen dat het bestuur een soort reünie had georganiseerd voor Joodse Keulenaren die in de oorlog gedeporteerd waren en de Holocaust hadden overleefd. Ik wilde hierbij meer weten van de ervaringen van zowel de overlevenden als van de nazi’s die verantwoordelijk waren geweest voor de deportaties